

مدیریت بهداشت و ایمنی بوستان‌های شهری

Health and safety management of town parks

By

Hossein Ali Yousefi

نویسنده:

مهندس حسینعلی یوسفی

عضو هیأت علمی دانشکده بهداشت

دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

سرشناسه	: یوسفی، حسینعلی، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: بهداشت و ایمنی فضاهاى سبز / تالیف حسین علی یوسفی.
مشخصات نشر	: اصفهان: دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۱ ص: مصور.
شابک	: 978-964-524-393-5
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: فضای سبز شهری
موضوع	: فضای سبز شهری — ایران
شناسه افزوده	: دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
رده بندی کنگره	: ۱۳۶۱ ی / SB ۴۷۳
رده بندی دیویی	: ۷۱۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۹۸۱

نام کتاب: بهداشت و ایمنی فضای سبز

نویسنده: حسینعلی یوسفی

ناشر: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۲۴-۳۹۳-۵

نوبت چاپ: اول - تابستان ۱۳۹۱

قطع: وزیری

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۶۶۰۰ تومان

تعداد صفحات: ۲۲۱

آدرس: دانشگاه علوم پزشکی اصفهان - ص.پ. ۳۱۹-۸۱۷۴۵

<http://publication.mui.ac.ir>

دورنما: ۰۳۱۱-۶۶۸۷۸۹۸

تلفن فروشگاه: ۰۳۱۱-۶۶۸۳۴۰۵

به نام خدا

امروزه در اثر تمرکز جمعیت در شهرها و استفاده لجام گسیخته از انواع فرآورده‌های ماشینی و شیمیایی و به سبب بروز پدیده‌هایی چون بحران مسکن، حمل و نقل، اقتصاد و درآمد ارتباط معنی دار و متقابل انسان و محیط زیست وی به شدت تهدید می‌شود. کارکرد شهرها در ناپایداری محیطی زمانی آشکار می‌شود که بدانیم حدود سه چهارم منابع طبیعی مورد استفاده جهانیان در شهرها که از نظر وسعت تنها ۲ درصد از سطح زمین را تشکیل می‌دهند به مصرف می‌رسد و این در حالی است که حدود ۷۵٪ تمام آلودگی‌های منتشره در سطح جهان نیز در این نقاط تولید می‌شوند و شهرهای نوین امروزی برخلاف شهرهای پایدار گذشته، دارای ورودی و مصرف انرژی و منابع فراوان و به نسبت نسبت خروجی آلاینده‌های بالایی می‌باشند.

کاهش کیفیت محیط زیست و در تماس انسان با محیط تخریب شده سلامت وی را در معرض خطر قرار داده است. تصمیمات شان داده ابعاد این خطر تنها به سطوح این تماس‌ها محدود نشده، بلکه نزدیکی و ارتباطات تنگاتنگ جمعیت‌ها باعث گردیده آثار منفی تغییرات محیط زیست بر سلامت و رفاه مردم به صورت جهانی نمود پیدا کند. بسیاری از مشکلات زیست محیطی ریشه در نوع رفتار و رفتار انسان‌ها با طبیعت دارند و از این رو نوعی مشکل فرهنگی محسوب می‌گردد و بدین جهت ضرورت ایجاد یک تغییر زیربنایی در بینش و رفتار عمومی نسبت به محیط زیست و فضای سبز به عنوان بخش مهمی از آن احساس می‌شود. تحقیقات جدید اثر شگرف و انکارناپذیر فضاهای سبز و به خصوص در فضاهای آلوده شهری در کاهش آلودگی‌های روزافزون و اثرات بی‌بدیل آن بر سلامتی و حفاظت از محیط زیست جهانی را اثبات نموده است. از آنجا که در کشور ما بر روی این موضوع و

بویژه اصول بهداشت و ایمنی در طراحی آن به صورت علمی تحقیقات کمی انجام گرفته و در این خصوص کتاب مدونی در سطح دانشگاه منتشر نشده است لذا تلاش همکار ارجمند جناب آقای حسین علی یوسفی در تدوین کتاب مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست پارکهای شهری شایسته تقدیر بوده و مطالعه این کتاب را به علاقمندان توصیه می‌نمایم.

دکتر بیژن بینا

استاد و مدیر گروه بهداشت محیط دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

۱۳۹۱

به نام خدا

امدم بانعام وبنین وجنات و عیون (شعرا ۱۳۴)

علاقه انسان و رویکرد او به سوی مناظر زیبای طبیعت، امری فطری است و لذا در آیات زیادی از قرآن کریم که بر اساس فطرت بشر نازل گردیده به آن اشاره شده است مانند: «وإلهد بخشید به شما با ایجاد باغها و چشمه‌های آب که در آن تفریح کنید» (شعرا ۱۳۴).

بوستان‌ها و فضای سبز علاوه بر اصلاح منظره شهری، در بهداشت محیط شهری، کمک به تطابق و مقابله با تغییرات آب و هوایی و سلامتی شهروندان نقش اساسی و مثبتی ایفا می‌کنند و به عنوان یکی از عناصر طبیعی بر تعادل جسمی و روحی شهروندان تأثیر می‌گذارند. گاهی تصمیم رفتن به پارک برای هواخوری، می‌تواند اثر نشاط آوری داشته باشد. استراحت، تفریح و انجام فعالیتهای ورزشی مانند پیاده‌روی سریع، راه رفتن و دویدن، وسار مارد در محیط بوستان علاوه بر اثرگذاری بر سلامتی جسمی، سبب آرامش روانی و کاهش افسردگی میشود.

بنابراین در طراحی این مکان‌ها باید اصول بهداشتی، ایمنی و استانداردهای پارکها و فضای سبز رعایت شده باشد تا نقش مهم خود را به عنوان محیط سالم، در تامین بهداشت روانی و نشاط افراد جامعه و جلوگیری از انتقال و انتشار بیماریها برای افراد جامعه ایفا نمایند. اگرچه در تدوین استانداردها مسائل مربوط به ایمنی و بهداشت لحاظ می‌شود اما اتفاقات و حوادث بوجود آمده نشان داده است که تنها تدوین استانداردها بر مبنای اصول ایمنی کافی نیست زیرا در یک سیستم اگر تمامی عناصر ایمن باشند ممکن است اثرات جمع این عناصر بر یکدیگر غیر ایمن باشد. پس باید

فرآیندها ایمن گردد و به همین دلیل سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت و محیط زیست مورد نیاز است.

در این کتاب سعی شده به مدیریت بهداشت و ایمنی و استانداردهای پارکها و ویژگیهای بوستان سالم بعنوان یکی از مکان‌های عمومی که گروه‌های مختلف مردم با آن سروکار دارند اشاره گردد. امید است مدیران خدمات شهری و عموم علاقمندان ضمن بهره‌گیری از مطالب این کتاب، نقطه نظرات اصلاحی خود را اعلام فرمایند تا در ویرایش بعدی مدنظر قرار گیرد. در این جا از آقایان دکتر عبدالرحیم پرورش، دکتر بینا اساتید محترم و مهندس حسین فرخ زاده کارشناس ارشد گروه بهداشت و محیط، محمد علی یوسفی کارشناس جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و سرکار خانم هری شیرانی مدرس تاریخ اسلام تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

حسینعلی یوسفی

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

تابستان ۱۳۹۱

فهرست

فصل اول

۲	مقدمه.....
۴	تاریخچه بوستان در ایران.....
۱۶	اصول طراحی باغ ایرانی.....
۱۹	مدیریت محیط زیست.....
۲۱	استاندارد سیستم مدیریت زیست محیطی.....
۳۰	منابع.....

فصل دوم

۳۲	ضوابط طراحی یک پارک شهری استاندارد.....
۳۳	طراحی پارک.....
۳۶	ضوابط مربوط به احداث ساختمان باز.....
۳۷	مکان‌یابی پارک.....
۴۵	امکانات پارک.....
۵۶	انواع پارک‌ها.....
۶۲	طراحی فضای بازی.....
۶۳	ویژگی‌های فضای بازی.....
۶۵	نقش الگوهای رفتاری و اجتماعی در طراحی پارک‌ها.....
۶۶	نقش معماری گیاهی در بروز ناهنجاری.....
۶۸	طراحی برای گروه‌های ویژه.....
۷۱	سؤالات این فصل.....
۷۲	منابع.....

فصل سوم

۷۸	 مقدمه
۹۹	 نگهداری پارک
۱۰۴	 پیشنهادات
۱۰۴	 سؤالات این فصل
۱۰۵	 منابع

فصل چهارم

۱۱۰	 مقدمه
۱۱۲	 سیاست‌گذاری و مدیریت ایمنی
۱۲۲	 تجزیه و تحلیل خطرات احتمالی
۱۲۷	 برنامه‌ریزی و اجرا
۱۳۶	 اقدامات ایمنی
۱۴۰	 پیشنهاداتی برای کاهش احتمال حوادث
۱۵۶	 سؤالات این فصل
۱۵۷	 منابع

فصل پنجم

۱۶۲	 مقدمه
۱۶۴	 نقش طراحی در امنیت اجتماعی پارک‌ها
۱۶۷	 طراحی سیستم امنیتی
۱۷۹	 نقش روشنایی در امنیت
۱۸۲	 ارزیابی امنیت فردی در پارک‌ها
۱۸۵	 راهکارهای پیشنهادی
۱۸۷	 سؤالات این فصل

منابع ۱۸۷

فصل ششم

مقدمه ۱۹۲

طراحی شهری پایدار در فرایند جهانی شدن ۱۹۲

محیط زیست مطلوب شهری ۲۰۰

سؤالات بین فصل ۲۰۹

منابع ۲۱۰